

# Masse- mord og medløperi

107494

**B**akgrunnen for min bok er masse-mord, skriver Per Ahlmark.

For noen måneder siden utløste han en lavine av ilter debatt med boken «Vänstern och tyranniet – Det galna kvartseket» – om den svenske venstresidens romantiske dyrkelse av totalitære regimer i 70- og 80-årene, og om dens hatske innstilling til vestlige demokratier som demmet opp for den totalitære bølgen.

Nå setter han et foreløpig punktum, med en revidert nyutgave av boken (pocketbok, Timbro förlag). Her utdyper han kritikken med nytt stoff, svarer sine motdebattanter, gjengir utdrag fra den store pressede-bat-ten. Ahlmark er i slag, skarp, presis og rett på sak. Han har en nær sagt morderisk evne til polemikk.

Men bakgrunnen er masse-mordet. I «Efter-skrift» summerer han den i noen vektige punkter:

\* Demokratier fører ikke krig mot hverandre. Bruce Russett konkluderer sitt store verk av i fjor med at «I perioden etter 1815 er det umulig å finne noen kriger mellom demokratiske stater.» «Demokratiet er en ikke-volds-metode som skaper en 'fredssone'», skriver Rudolph J. Rummel. Dette er «det nærmeste vi kommer en empirisk lov for internasjonale relasjoner» (Jack Levy). Men det er først i de senere år at denne «lov» er blitt fastslått i konflikt-forskningen.

\* De totalitære regime-nes spesialitet har vært den systematiske utryddelsen av mennesker og folkegrupper i egen leir. Nyere forskning (Rummel) regner at ca. 34 millioner er blitt drept under krigshandlinger i vårt århundre, men hele 170 millioner har vært offer for det systematiske masse-mord («democide»). Av dem er 138 millioner blitt myrdet av totalitære regimer, derav 110 millioner i kommunistiske stater. «Makt dreper, og absolutt makt dreper absolutt», skriver Rummel – i en parafase på Lord Actons kjente utsagn.

\* Hva så med katastrofer som hungersnød? Mange på venstresiden har jo ment at totalitære regimer viser sin styrke i å avverge dem. Ahlmark refererer forskeren Amartya Sen: Merkelig nok har ingen slike katastrofer inntruffet i land med demokratisk valgt regje-

ring og en relativt fri presse (som India). For-klaringen er enkel, mener Sen: Hungersnød dreper millioner i u-landene, men aldri den politiske ledelsen! I diktaturstater er den «immun mot sosial kritikk». Mangelen på informasjon og fri debatt ansporer ansvarsløst vanstyre. Under enkelte regimer er hungersnød også blitt brukt som redskap for en politisk ønsket masseutryddelse (Stalin).

Dette er bakgrunnen for at Ahlmark gjentar sitt spørsmål:

Hvordan kunne det skje at høyt utdannede mennesker i et fritt land ga entusiastisk eller fanatisk støtte til regimer som drev systematisk masse-mord? At de vendte ryggen i forakt mot vestlige demokratier, som med alle sine skruppelligheter var frihetens, fredens og menneskever-dets bolverk, og i stedet glorifiserte despoter som Stalin, Mao, Pol Pot, Hoxha, Castro?

De siste kolonikrigene! svarer noen. Men hvorfor skulle nettopp Portugals kolonikriger – og ikke Englands eller Frankrikes tidligere – forvandle svensker til marxist-leninister? Vietnam! sier andre. Men hvorfor ble det aldri kommunister av den amerikanske ungdomsgenerasjonen, som stoppet krigen – mens så mange demonstrerende svensker ble det? spør Ahlmark.

Vi må visst vente på svarene, og noen av dem, kanskje de viktigste, vil være tilsjort i gåter. Men Per Ahlmark har gjort en nødvendig gjerning: Han har skåret i en byll som måtte åpnes. Det lukter vondt av den materien som kommer ut, men det ville ha vært betydelig verre å la den i fred. Det gjelder vår bevissthet om ekte og falske verdier – og vår beredskap mot nye bølger av massepsykose i en farlig verden.

Ett spørsmål står ubesvart etter Ahlmark-fel-den:

Land etter land har hatt slike oppgjør med fortiden. Både i Sverige og Danmark har debatten rast. Men i Norge har det vært øredøvende tyst.

Når kommer *vårt* oppgjør med «det gale kvartseket»? Er det ingen som har mot til å skjære i byllen? Sitter de halvgamle «opprørerne» fra den-gang så fast i sine nye, fete posisjoner at ingen tør ta emnet opp i full bredde?

LARS ROAR LANGSLET